

Valtioneuvoston kirjelmä Eduskunnalle Ranskan tasavallan aloitteesta neuvoston puitepäättökseksi sekä direktiiviksi (laittoman maahantulon avustaminen)

Perustuslain 96 §:n 2 momentin mukaisesti lähetetään Eduskunnalle muistio Ranskan tasavallan tekemästä aloitteesta puitepäättöksen tekemiseksi rikosoikeudellisten puiteiden vahvistamisesta laittomassa maahan tulossa ja maassa oleskelussa avustamisen ehkäise-

miseksi sekä Ranskan tasavallan tekemästä aloitteesta neuvoston direktiivin antamiseksi laittomassa maahantulossa, liikkumisessa ja maassa oleskelussa avustamisen määrittelystä.

Helsingissä 16 päivänä marraskuuta 2000

Oikeusministeri *Johannes Koskinen*

Lainsäädäntöjohtaja Jan Törnqvist

OIKEUSMINISTERIÖ

MUISTIO
EU/260700/0557**EHDOTUS RIKOSOIKEUDELLISTEN PUITTEIDEN VAHVISTAMISESTA LAITTO-
MASSA MAAHAN TULOSSA JA MAASSA OLESKELUSSA AVUSTAMISEN EHKÄI-
SEMISTÄ KOSKEVAKSI PUITEPÄÄTÖKSEKSI SEKÄ LAITTO-MASSA MAAHANTU-
LOSSA, LIKKUMISESSA JA MAASSA OLESKELUSSA AVUSTAMISEN MÄÄRITTE-
LYÄ KOSKEVAKSI NEUVOSTON DIREKTIIVIKSI****1. Yleistä**

Ranskan tasavalta on 30 kesäkuuta 2000 tehnyt Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 34 artiklan 2 kohdan mukaisesti ehdotuksen puitepäätökseksi rikosoikeudellisten puitteiden vahvistamisesta laittomassa maahan tulossa ja maassa oleskelussa avustamisen ehkäisemiseksi. Neuvoston oikeudellisen yksikön lausunnossa 17 heinäkuuta 2000 todettiin osan aloitteeseen sisältyvistä säännöksistä olevan sellaisia, että niiden antaminen kuuluu yhteisön toimivaltaan. Oikeudellisen yksikön annettua lausuntonsa Ranska jakoi ehdotuksensa kahteen oikeudelliseen väliin, joista toisessa ehdotetaan tehtäväksi puitepäätös Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 29 artiklan, 31 artiklan e alakohdan ja 34 artiklan 2 kohdan b alakohdan nojalla ja toisessa direktiivi Euroopan yhteisöstä tehdyn sopimuksen 61 artiklan a alakohdan ja 63 artiklan 3 kohdan b alakohdan nojalla.

Säädöskokonaisuuden keskeinen tarkoitus on saattaa rangaistavaksi tietyt ihmissalakuljetukseen liittyvät toimet. Teknisesti ehdotusten määräykset on jaoteltu siten, että tietyn toiminnan kieltämistä koskevat velvoitteet asetetaan I pilarissa ja kiellon rikkomista koskevat sanktiovelvoitteet asetetaan III pilarissa. Ehdotuksen taustalla ovat 15 ja 16 päivänä lokakuuta 1999 Tampereella pidetyn Eurooppa-neuvoston päätelmät. Päätelmäkohdassa 23 kehoitetaan laatimaan lainsäädäntöä, jossa säädetään ankaria seuraamuksia niille, jotka harjoittavat ihmiskauppaa ja käyttävät maahanmuuttajia taloudellisesti hyväkseen. Päätelmäkohdassa 48 puolestaan

todetaan, että kansallisen rikoslainsäädännön osalta pyrkimyksissä sopia yhteisistä määritelmistä, syytteen asettamisen edellytyksistä ja seuraamuksista olisi ensi vaiheessa keskityttävä vain joihinkin erityisen tärkeisiin aloihin, kuten ihmiskauppaan. Lisäksi 19 ja 20 päivänä kesäkuuta 2000 Santa Maria Da Feiran Eurooppa-neuvoston päätelmäkohdassa 52 kehoitettiin puheenjohtajavaltiota ja komissiota viemään pikaisesti eteenpäin Tampereen päätelmien toteuttamista tällä alalla, erityisesti tehostamalla jäsenvaltioiden ja Europolin tiivistä yhteistyötä tällaiseen salakuljetukseen osallistuvien rikollisverkostojen tunnistamisessa ja hajottamisessa ja säättämällä ankaria seuraamuksia tähän vakavaan ja halveksittavaan rikollisuuteen osallistuville.

Ranska on esitellyt aloitteensa neuvoston aineellista rikosoikeutta käsittelevän työryhmän kokouksessa 28 päivänä heinäkuuta 2000. Käsittely jatkuu työryhmässä. Tämä muistio perustuu asiakirjoihin 12025/00 DROIPEN 42 sekä 12026/00 DROIPEN 43.

2. Pääasiallinen sisältö**2.1. Ranskan tasavallan aloite neuvoston direktiivin antamiseksi laittomassa maahantulossa, liikkumisessa ja maassa oleskelussa avustamisen määrittelyä**

Direktiivi täydentää aiemmin annettuja suosituksia, kuten laittoman maahanmuuton ja työnteon torjuntakeinojen yhdenmukais-

tamisesta ja tätä varten säädettyjen valvontakeinojen tehostamisesta 22 päivänä joulukuuta 1995 annettua suositusta ja kolmansien maiden kansalaisten laittoman työnteon torjumisesta 27 päivänä syyskuuta 1996 annettua suositusta, sekä ihmiskaupan ja lasten seksuaalisen hyväksikäytön vastaisesta toiminnasta 24 päivänä helmikuuta 1997 hyväksyttyä yhteistä toimintaa 97/154/YOS. Sääntelykokonaisuus liittyy Schengenin pöytäkirjan mukaiseen Schengenin säännösten kehittämiseen. Direktiivin tavoitteena on määritellä selkeämmin avustaminen laitossa maahantulossa sekä tehostaa rikosoikeudellisten puitteiden vahvistamisesta laitossa maahantulossa ja maassa oleskelussa avustamisen ehkäisemiseksi tehdyn puitepäättöksen täytäntöönpanoa.

Direktiivin 1 artikla koskee yleistä rangaistavuutta.

Artiklan a kohdan mukaan kukin jäsenvaltio määrää asianmukaisista seuraamuksista henkilölle, joka jossain EU:n jäsenvaltiossa, Norjassa tai Islannissa ulkomaalaisten maahantulosta annetun lainsäädännön vastaisesti avustaa tai yrittää avustaa näiden valtioiden kansalaisuutta vailla olevaa ulkomaalaista saapumaan niiden alueelle tai liikkumaan siellä. Artiklan b kohdan mukaan jäsenvaltio määrää asianmukaisista seuraamuksista henkilölle, joka taloudellista hyötyä tavoitellakseen jossain EU:n jäsenvaltiossa, Norjassa tai Islannissa ulkomaalaisten oleskelusta maassa annetun lainsäädännön vastaisesti avustaa tai yrittää avustaa näiden valtioiden kansalaisuutta vailla olevaa ulkomaalaista saapumaan niiden alueelle tai oleskelemaan siellä.

Direktiivin 2 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on säädettävä 1 artiklassa tarkoitettuun rikokseen osallisena oleminen ja yllyttäminen rangaistaviksi teoiksi.

1 ja 2 artiklassa tarkoitetuista rikoksista langetettavien rikosoikeudellisten seuraamusten on direktiivin 3 artiklan mukaan oltava tehokkaita, oikeasuhteisia ja vakuuttavia.

Direktiivin 4 artikla koskee vastuusta vapauttamista. Artiklan mukaan jäsenvaltiot voivat vapauttaa seuraamuksista 1 ja 2 artiklassa tarkoitettujen rikosten osalta apua saaneeseen ulkomaalaiseen suoraan ylenevässä tai alenevassa polvessa olevat sukulaiset, veljet ja sisaret sekä heidän puolisonsa. Lisäksi

vastuusta voidaan vapauttaa apua saaneen ulkomaalaisen puoliso tai hänen kanssaan tunnetusti avioliiton omaisissa olosuhteissa elävä henkilö. Ranska on poistanut 4 artiklan asiakirjasta DROIPEN 43.

Jäsenvaltioiden on täytännönpantava direktiivi viimeistään 1 päivänä marraskuuta 2001.

2.2. Ranskan tasavallan aloite puitepäättöksen tekemiseksi rikosoikeudellisten puitteiden vahvistamisesta laitossa maahan tulossa ja maassa oleskelussa avustamisen ehkäisemiseksi

Puitepäättös täydentää direktiivin tavoin aiemmin annettuja suosituksia, kuten laittoman maahanmuuton ja työnteon torjuntakeinojen yhdenmukaistamisesta ja tätä varten säädettyjen valvontakeinojen tehostamisesta 22 päivänä joulukuuta 1995 annettua suositusta ja kolmansien maiden kansalaisten laittoman työnteon torjumisesta 27 päivänä syyskuuta 1996 annettua suositusta, sekä ihmiskaupan ja lasten seksuaalisen hyväksikäytön vastaisesta toiminnasta 24 päivänä helmikuuta 1997 hyväksyttyä yhteistä toimintaa 97/154/YOS. Sääntelykokonaisuus liittyy Schengenin pöytäkirjan mukaiseen Schengenin säännösten kehittämiseen. Puitepäättöksen tavoitteena on ihmiskaupan torjuminen lähentämällä jäsenvaltioiden rikosoikeudellisia säännöksiä.

Puitepäättöksen 1 artikla koskee seuraamuksia. Artiklan ensimmäisen kohdan mukaan kunkin jäsenvaltion on toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että direktiivin 1 ja 2 artiklassa määritellyistä teoista voidaan langettaa tehokkaita, oikeasuhteisia ja vakuuttavia rikosoikeudellisia seuraamuksia, joista voi johtua rikosentekijän luovuttaminen. Tarvittaessa jäsenvaltiot voivat lisäksi säätää muista seuraamuksista, kuten rikoksen teossa käytetyn kuljetusvälineen menetetyksi tuomitsemisesta, kiellosta harjoittaa suoraan tai toisen välityksellä ammattia, jonka yhteydessä rikos tehtiin sekä kiellosta oleskella jäsenvaltion alueella, jos tuomittu henkilö ei ole Euroopan unionin jäsenvaltion kansalainen.

1 artiklan toisen osan mukaan kunkin jä-

senvaltion on toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että direktiivin 1 ja 2 artiklassa määritellyistä teoista voidaan langettaa vankeusrangaistus, jonka enimmäispituuden on oltava vähintään 10 vuotta, kun tekoon liittyy jokin seuraavista seikoista: enemmän kuin kaksi henkilöä on syyllistynyt rikokseen, kyseessä on toistuva rikos, tekijä on kansallisen lainsäädännön mukainen virkamies tai virkailija siinä jäsenvaltiossa, jonka rikosoikeutta häneen sovelletaan, rikos on tehty aikomuksella käyttää henkilöitä seksuaalisesti hyväksi sen määritelmän mukaisesti, joka ihmiskaupan ja lasten seksuaalisen hyväksikäytön vastaisesta toiminnasta 24 päivänä helmikuuta 1997 hyväksytyssä yhteisessä toiminnassa annetaan, rikos on tehty aikomuksella mahdollistaa ulkomaalaisen työnteke jossain Euroopan unionin jäsenvaltiossa ulkomaalaisten työnteosta annettuja sääntöjä rikkoen, rikos on tehty pakottamalla tai petoksella taikka rikos on tehty vaarantaen rikoksen kohteiden henki.

3 artiklassa on määräyksiä oikeushenkilöiden vastuusta. Artiklan 1 kohdan mukaan kunkin jäsenvaltion on toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että oikeushenkilöt voidaan saattaa vastuuseen sellaisista direktiivissä tarkoitetuista ja mahdollisesti tämän puitepäättöksen 1 artiklan 2 kohdassa määriteltyjen olosuhteiden vallitessa tehdyistä rikoksista, jotka on oikeushenkilön lukuun tehnyt joko yksin tai oikeushenkilön toimielimen jäsenenä toimien henkilö, jolla on oikeushenkilössä seuraavin perustein johtava asema: oikeus edustaa oikeushenkilöä, tai valtuus tehdä päätöksiä oikeushenkilön puolesta tai valtuus harjoittaa valvontaa oikeushenkilössä, sekä näihin rikoksiin osallisena olemisesta tai yllyttämisestä tai näiden rikosten yrityksestä. Artiklan 2 kohdan mukaan 1 kohdassa tarkoitetuista tilanteista riippumatta kunkin jäsenvaltion on toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että oikeushenkilö voidaan saattaa vastuuseen, jos 1 kohdassa tarkoitettua henkilön harjoittaman ohjauksen tai valvonnan puutteellisuus on mahdollistanut sen, että oikeushenkilön alaisena toimiva henkilö on voinut tehdä kyseisen oikeushenkilön lukuun direktiivissä tarkoitettua ja mahdollisesti tämän puitepäättöksen 1 artiklan 2 kohdassa määri-

teltyjen olosuhteiden vallitessa tehdyn rikoksen. Artiklan 3 kohdan mukaan oikeushenkilön vastuu direktiivissä määritellyistä rikoksista, joka on tehty mahdollisesti tämän puitepäättöksen 1 artiklan 2 kohdassa määriteltyjen olosuhteiden vallitessa ei estä rikosoikeudellisia menettelyjä sellaisia luonnollisia henkilöitä vastaan, jotka ovat tekijöinä, yllyttäjinä tai osallisina tässä kohdassa tarkoitetuissa rikoksissa.

Puitepäättöksen 4 artikla koskee oikeushenkilöihin kohdistuvia seuraamuksia. Artiklan 1 kohdassa velvoitetaan jäsenvaltiot toteuttamaan tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että 3 artiklan 1 kohdan mukaisesti vastuussa olevaksi todetulle oikeushenkilölle voidaan langettaa tehokkaita, oikeasuhteisia ja vakuuttavia seuraamuksia, joihin kuuluu rikosoikeudellisia tai muita sakkoja ja joihin voi kuulua myös muita seuraamuksia, kuten oikeuden menettäminen julkisiin etuisuuksiin tai tukiin, väliaikainen tai pysyvä liiketoimintakielto, tuomioistuintuimen valvontaan asettaminen sekä tuomioistuintuimen määräämä purkaminen. Artiklan 2 kohdassa velvoitetaan jäsenvaltiot toteuttamaan tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että 3 artiklan 2 kohdan mukaisesti vastuussa olevaksi todetulle oikeushenkilölle voidaan langettaa tehokkaita, oikeasuhteisia ja vakuuttavia seuraamuksia tai siihen voidaan kohdistaa tällaisia toimenpiteitä.

5 artiklan ensimmäisen kohdan mukaan jäsenvaltioiden on ulotettava lainkäyttövaltansa direktiivissä tarkoitettua ja mahdollisesti puitepäättöksen 1 artiklan 2 kohdassa määriteltyjen olosuhteiden vallitessa tehtyyn rikokseen, jos rikos on tehty kokonaan tai osittain sen alueella tai rikoksen tekijä on jäsenvaltion kansalainen. Artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltio voi rajoittaa lainkäyttövaltansa 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettuun rikokseen. Jäsenvaltio, joka ei käytä tätä mahdollisuutta, voi kuitenkin päättää, että 1 kohdan b alakohdassa tarkoitettu rikos kuuluu sen lainkäyttövaltaan ainoastaan erityisissä olosuhteissa tai tilanteissa. Artiklan 3 kohdan mukaan kunkin jäsenvaltion on ilmoitettava neuvoston pääsihteerille päätöksestään soveltaa 2 kohtaa sekä mainittava tarvittaessa ne erityiset olosuhteet tai tilanteet, joissa päätöstä sovelletaan.

Jäsenvaltioiden olisi täytäntöön pantava puitepäättös sekä toimitettava neuvoston pääsihteeristölle ja Euroopan yhteisöjen komissiolle säännökset, jotka ne ovat antaneet puitepäättöksen johdosta ennen 1 päivää marraskuuta 2001. Neuvosto arvioi jäsenvaltioissa toteutetut täytäntöönpanotoimet 30 päivään toukokuuta 2002 mennessä.

3. Mahdollinen vaikutus Suomen lainsäädäntöön

Ranskan ehdotusten käsittely on vielä alkuvaiheessa. Ehdotusten mahdollista vaikutusta Suomen lainsäädäntöön on tästä johtuen vaikea täsmällisesti ennakoida.

Laittoman maahantulon järjestämisestä säädetään rikoslain 17 luvun 8 §:ssä. Säännöksen mukaan laittoman maahantulon järjestämisestä tuomitaan henkilö, joka 1) tuo tai yrittää tuoda Suomeen ulkomaalaisen, jolla ei ole maahantuloon vaadittavaa passia, viisumia tai oleskelulupaa, 2) järjestää tai välittää 1 kohdassa tarkoitetulle ulkomaalaiselle kuljetuksen Suomeen tai 3) luovuttaa toiselle vääran tai väärennetyn taikka toiselle henkilölle annetun passin, viisumin tai oleskeluluvan käytettäväksi maahantulon yhteydessä. Schengenin sopimuksen 27 artiklan 1 kohdan mukaan sopimusosapuolet sitoutuvat ottamaan käyttöön soveltuvia seuraamuksia kaikkia niitä kohtaan, jotka hyötyä tavoittelakseen auttavat tai yrittävät auttaa ulkomaalaista pääsemään jonkin sopimuspuolen alueelle tai oleskelemaan siellä kyseisen sopimuspuolen ulkomaalaisten maahantuloa ja oleskelua koskevan lainsäädännön vastaisesti. Käsitellessään hallituksen esitystä eduskunnalle oikeudenkäyttöä, viranomaisia ja yleistä järjestystä vastaan kohdistuvia rikoksia sekä seksuaalirikoksia koskevien säännösten uudistamiseksi (HE 6/1997 vp) eduskunta otti huomioon Schengenin sopimuksen 27 artiklan. Näin ollen laittoman maahantulon järjestämistä koskeva rikoslain 17 luvun 8 § vastaa Schengenin sopimuksen 27 artiklaa sekä kattaa melko pitkälle direktiivin 1 artiklan asettamat velvoitteet, jotka pohjautuvat 27 artiklaan.

Direktiivin 1 artiklan a kohdan mukaan rangaistavaa tulisi olla ulkomaalaisen saapumisen helpottaminen jonkun kohdassa

mainitun valtion alueelle laittomasti tai ulkomaalaisen siellä liikkumisen helpottaminen. Siltä osin kuin direktiivin 1 artiklassa velvoitetaan rankaisemaan tilanteet, joissa tahallisesti helpotetaan laittomasti valtion alueelle tulleen ulkomaalaisen liikkumista jäsenvaltiossa laittomasti, saattaa kansallisen lainsäädännön, lähinnä rikoslain 17 luvun 8 §:n muuttaminen tulla ajankohtaiseksi. Säännöksen muuttaminen saattaa olla tarpeellista myös 1 artiklan b kohdan johdosta. Kohdan mukaan kiellettyä tulisi olla taloudellisen hyödyn saamiseksi tapahtuva ulkomaalaisen saapumisen helpottaminen jonkun kohdassa mainitun valtion alueelle laittomasti tai oleskelu siellä.

Ulkomaalaislain 63 §:ssä säädetään ulkomaalaisrikkomuksesta. Pykälän nojalla ulkomaalaisrikkomukseen syyllistyy esimerkiksi ulkomaalainen, joka oleskelee maassa ilman vaadittavaa passia, viisumia tai oleskelulupaa tai tekee maassa ansiotyötä ilman vaadittavaa työlupaa. Rangaistuksena ulkomaalaisrikkomuksesta tuomitaan sakkoa. Koska rikoslain 5 luvun 3 §:n 4 momentti supistaa avunantovastuuta muun muassa niiden rikoslain ulkopuolisessa lainsäädännössä mainittujen rikosten osalta, joista on säädetty rangaistukseksi sakkoa tai enintään kuusi kuukautta vankeutta, ei avunanto ulkomaalaisrikkomukseen ole voimassa olevan lain nojalla rangaistavaa. Vireillä olevassa rikosoikeuden yleisiä oppeja koskevien säännösten uudistuksessa (Rikosoikeuden yleisiä oppeja koskevat säännökset. Rikoslakiprojektin ehdotus. Oikeusministeriön lainvalmisteluosaston julkaisu 5/2000) avunantovastuun yleisestä supistamisesta on tarkoitus luopua. Uudistuksen jälkeen avunanto kaikkiin tahallisiin rikoksiin olisi rangaistavaa.

Rikoslain 17 luvun 8 §:n mukaan laittoman maahantulon järjestämisen yritys on rangaistavaa vain pykälän 1 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa. Näin ollen 1 artiklan a ja b kohta edellyttävät laittoman maahantulon järjestämisen yrityksen rankaisemisen laajentamista.

Laittoman maahantulon järjestämisenä ei rikoslain 17 luvun 8 §:n 2 momentin mukaan pidetä tekoa, jota erityisesti huomioon ottaen tekijän vaikuttimet sekä ulkomaalaisen turvallisuuteen vaikuttavat olot hänen kotimaassaan tai vakinaisessa asuinmaassaan on pidettävä kokonaisuutena ottaen

dettävä kokonaisuutena ottaen hyväksyttävistä syistä tehtynä. Jos 4 artikla Ranskan ehdotuksen mukaan poistetaan direktiivistä olisi vastuuvapautta koskeva rikoslain säännös kumottava.

Rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta annetun lain (456/1970) 4 §:n 2 momentin mukaan Euroopan unionin jäsenvaltioiden voidaan luovuttaa henkilö, joka ei ole Suomen kansalainen, sellaisesta rikoksesta, josta Suomessa vastaavissa olosuhteissa tehtynä Suomen lain mukaan säädetty ankarin rangaistus on vähintään kuusi kuukautta vankeutta ja josta pyynnön esittäneen valtion lain mukaan saattaa seurata vapausrangaistus tai vapaudenmenetyksen käsittelevä turvaamistoimenpide, jonka enimmäisaika on vähintään vuosi.

Rikoslain 17 luvun 23 §:n 2 momentin mukaan kuljetusväline, jota on käytetty laitoman maahantulon järjestämiseen ja johon on tehty rikoksen tekemistä edistäviä rakennemuutoksia taikka jota on pääasiallisesti käytetty sellaisen rikoksen tekemiseen, voidaan tuomita valtiolle menetetyksi. Seuraamukseen sovelletaan, mitä rikoslain 46 luvun 9-11 §:ssä säädetään. Hallituksen esityksessä Eduskunnalle menettämis seuraamuksia koskevan lainsäädännön uudistamiseksi (HE 80/2000) kuljetusvälineen konfiskointia koskevat erilliset säännökset on ehdotettu kumottaviksi tarpeettomina. Rikoksentekevälli-
neen menettämisestä säädetäisiin 10 luvun 4 §:ssä. Pykälän mukaan valtiolle menetetyksi olisi tuomittava rikoksen tekemisessä käytetty 1) ampuma- tai teräase sekä muu niihin rinnastettava hengenvaarallinen väline ja 2) muu esine tai omaisuus, jonka hallussapito on rangaistavaa. Menetetyksi voitaisiin tuomita myös: 1) esine tai omaisuus, jota on käytetty tahallisen rikoksen tekemisessä ja 2) oikeudenkäynnin kohteena olevaan tahalliseen rikokseen läheisesti liittyvä esine tai omaisuus, joka on yksinomaan tai pääasiallisesti tahallista rikosta varten hankittu tai valmistettu taikka ominaisuuksiltaan erityisen sovelias tahallisen rikoksen tekemiseen. Menetetyksi tuomitsemisen tarpeellisuutta harkittaessa olisi erityisesti kiinnitettävä huomiota uusien rikosten ehkäisemiseen. Ehdotetussa 10 luvussa olisi myös säännökset menettämisen rajoituksista, arvon menet-

tämisestä ja menettämis seuraamuksen koh-
tuullistamisesta, joista nyt on säännökset 46 luvun 9-11 §:ssä.

Kotimaisessa lainsäädännössä ei nimenomaisesti säädetä, että rangaistusta voitaisiin puitepäätöksen 1 artiklan 2 kohdassa mainitun tavoin koventaa, jos rikoksen tarkoituksena on ihmiskauppa ja lasten seksuaalinen hyväksikäyttö tai rikoksen tarkoituksena on mahdollistaa ulkomaalaisen työnteke. Näiltä osin puitepäätös edellyttäneen kansallisen lainsäädännön muuttamista, ellei katsota, että mainitut tarkoitukset osoittavat rikollisen toiminnan suunnitelmallisuutta, jolloin koventamisperusteena voidaan käyttää rikoslain 6 luvun 2 §:n 1 momentin 1 kohtaa. Tarkoitus mahdollistaa ulkomaalaisen työnteke ei tule kyseeseen rikoslain 6 luvun 2 §:n yleisenä koventamisperusteena. Puitepäätöksen 1 artiklan 2 kohdassa luetelluista koventamisperusteista myös enemmän kuin kahden henkilön syyllistyminen rikokseen, tekijän asema virkamiehenä, rikoksen tekeminen pakotamalla tai petoksella sekä rikoksen tekeminen vaarantaen rikoksen kohteiden henki saattaa aiheuttaa tarpeen muuttaa kansallista lainsäädäntöä.

Ranska on ilmoittanut tekevänsä uuden ehdotuksen koventamisperusteista, jotka liittyisivät lähemmin järjestäytyneen rikollisuuden toimintaan. Tästä johtuen lainsäädäntömuutosten tarvetta on vaikea ennakoida. 1 artiklan hyväksyminen edellyttäneen joka tapauksessa erillisen rangaistussäännöksen säätämistä laitoman maahantulon järjestämisen kvalifioiduksi tekemuodoksi, jossa otettaisiin huomioon puitepäätöksessä tarkoitetut raskauttavat asianhaarat. Erillisen rangaistussäännöksen säätämistä edellyttäneen myös puitepäätöksessä esitetty vaatimus, jonka mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että direktiivin 1 ja 2 artiklassa määritellyistä teoista voidaan puitepäätöksen 1 artiklan 2 kohdassa lueteltujen raskauttavien asianhaarojen vallitessa langettaa vankeusrangaistus, jonka enimmäispituuden on oltava vähintään 10 vuotta. Voimassa olevan lain mukaan laitoman maahantulon järjestämisestä tuomittava enimmäisrangaistus on kaksi vuotta vankeutta.

Rikoslain 17 luvun 24 §:n mukaan laitoman maahantulon järjestämiseen sovelletaan,

mitä oikeushenkilön rangaistusvastuusta säädetään.

Rikoslain 1 luvun mukaan Suomessa tehtyyn rikokseen sovelletaan Suomen lakia. Myös Suomen kansalaisen Suomen ulkopuolella tekemään rikokseen sovelletaan Suomen lakia. Milloin rikos on tehty vieraan valtion alueella, voidaan Suomen lain soveltaminen perustaa 6 §:ään vain, jos rikos myös tekopaikan lain mukaan on rangaistava ja siitä olisi voitu tuomita rangaistus myös tämän vieraan valtion tuomioistuimessa. Rikoksesta ei silloin Suomessa saa tuomita ankarampaa seuraamusta kuin siitä tekopaikan laissa säädetään.

4. Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että Tampereen Eurooppa-neuvoston päätelmien mukaisesti EU tehostaa laittoman maahantulon vastaista toimintaansa. Valtioneuvosto pitää tärkeänä laittoman maahantulon torjuntaan liittyvän lainsäädännön kehittämistä ja yhdenmukaistamista jäsenvaltioissa. Erityisesti toimet, joilla pyritään tehokkaasti torjumaan järjestäytyneen rikollisuuden harjoittamaa ihmisten salakuljetusta, ovat kannatettavia. Valtioneuvosto suhtautuu siten periaatteessa myönteisesti Ranskan aloitteisiin.

Valtioneuvosto suhtautuu kuitenkin varauksellisesti siihen, että puitepäättöksen mukaan laittoman maahantulon avustamiselle säädettävä alin enimmäisrangaistus olisi kymmenen vuotta vankeutta, koska ehdotettu enimmäisrangaistus selvästi poikkeaa Suomen rikoslaissa noudatetusta rangaistustasosta.

Valtioneuvosto suhtautuu varauksellisesti siihen, että direktiivistä on poistettu mahdollisuus vastuusta vapauttamiseen tiettyjen olosuhteiden vallitessa. Valtioneuvosto viittaa perustuslakivaliokunnan hallituksen esityksestä Suomen liittymisestä tarkastusten aseteittaista lakkauttamista yhteisillä rajoilla koskeviin Schengenin sopimuksiin tehdyn pöytäkirjan ja sopimuksen sekä yhteistyöstä henkilöiden tarkastusten lakkauttamiseksi yhteisillä rajoilla Islannin ja Norjan kanssa tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä sekä niihin liittyviksi laeiksi (HE 20/1998 vp) antamaan lausuntoon, jossa perustuslakivaliokunta katsoi, että toimenpiteistä luopumista koskevat säännökset ovat merkityksellisiä perusoikeussuojan kannalta (PeVL 13/1998).

Kannanmuodostus puitepäättöksen koven-tamisperusteisiin ei vielä tässä vaiheessa ole mahdollista, koska puheenjohtajavaltio on ilmoittanut tekevänsä uuden ehdotuksen.

MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖMUISTIO
EU/180900/0667**ASIA****KOMISSION EHDOTUS NEUVOSTON ASETUKSEKSI TIETYISTÄ MUNIEN KAUPAN
PITÄMISEN VAATIMUKSISTA ANNETUN ASETUKSEN (ETY) N:O 1907/90 MUUT-
TAMISESTA****ASIAKIRJA**

KOM (2000) 522 lopullinen

1. Yleistä

Maatalousneuvosto hyväksyi heinäkuussa 1999 ns. häkkikanaladirektiivin (Neuvoston direktiivi 1999/74/EY), joka kieltää munivien kanojen pitämisen perinteisissä häkeissä EU:n alueella viimeistään 1.1.2012. Maatalousneuvosto edellytti tällöin, että komissio esittää ennen vuoden 2002 alkua ehdotuksen neuvoston asetuksessa (ETY) N:o 1907/90 säädettyjen muniiden kaupan pitämiseen sovellettavien vaatimusten mukauttamista kyseisessä direktiivissä vahvistettuihin uusiin säännöksiin ja harkitsee erityisesti mahdollisuutta ottaa käyttöön pakolliset tuotantotapamerkinnot.

2. Komission ehdotuksen pääasiallinen sisältö

Komissio esittää kahta muutosta edellä mainittuun neuvoston asetukseen. Ensimmäisen ja Suomelle merkittävemmän muutoksen mukaan kananmuniin on tehtävä pakollinen tuotantotapamerkintä. Merkintä on tehtävä sekä muniin että pakkauksiin. Myös kolmansista maista tulevat munat olisi merkittävä. Merkintä voisi olla joko teksti, joka ilmaisee tuotantotavan (häkkikanala, lattiakanala, orsikanala, laidunkanala, laajaperäinen tuotanto) tai koodi taikka symboli. Merkinntän tarkemmat muodot määritellään myöhemmin annettavassa komission toimeenpanoasetuksessa.

Kolmansista maista tuleviin muniin tulee komission ehdotuksen mukaan merkitä tuo-

tantotapa, jos se voidaan kyseisessä maassa tunnistaa ja vahvistaa. Päävastaisessa tapauksessa tuotuihin muniin tehdään yksi seuraavista merkinnöistä:

”Tuotantotapaa ei määritelty”;
”Alkuperä: muu kuin EY”; tai
merkintä alkuperämaasta.

Toinen muutos koskee luokkien B (II laadun tai säilötyt munat) ja C (elintarviketeollisuudelle tarkoitettut, heikkolaatuiset munat) yhdistämistä uudeksi B-luokaksi, joka olisi ”teollisuudelle tarkoitettut munat”.

3. Ehdotuksen vaikutukset**3.1. Taloudelliset vaikutukset**

Suomessa toimii nykyisin 168 kananmunanpakkaamoja, joista 153 on tilapakkaamoja. Tilapakkaamoista vain osalla on painoluokittelukone, johon voidaan yhdistää munanleimauslaite. Nelisenkymmentä pientä tilapakkaamoja toimii kokonaan ilman painoluokittelukonetta. Jos tuotantotapamerkintä pitää tehdä muniin eikä pelkästään pakkauksiin, on arvioitu, että noin 110 tilapakkaamoja joutuisi investoimaan uuteen laitteeseen tai leimaamaan munat käsin. Myös muissa jäsenmaissa merkinntän tekeminen yksittäisiin muniin aiheuttaisi huomattavia kustannuksia toimijoille.

Laatuluokkien B ja C yhdistämisestä aiheutuu ongelmia Ruotsissa ja Alankomaissa.